

Advies nr. 86/2018 van 26 september 2018

Betreft: Adviesaanvraag met betrekking tot

- ontwerp van koninklijk besluit *tot vaststelling van de criteria voor de erkenning van klinisch psychologen, alsmede van stagemeesters en stagediensten*
- ontwerp van koninklijk besluit *tot vaststelling van de criteria voor de erkenning van klinisch orthopedagogen, alsmede van stagemeesters en stagediensten*

(CO-A-2018-061)

De GegevensbeschermingsAutoriteit (hierna de Autoriteit);

Gelet op de wet van 3 december 2017 *tot oprichting van de GegevensbeschermingsAutoriteit*, inzonderheid de artikelen 23 en 26;

Gelet op het verzoek om advies van de heer Pedro Facon, Directeur-generaal Gezondheidszorg bij de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu ontvangen op 5/07/2018;

Gelet op het verslag van de heer Frank De Smet;

Brengt op 26 september 2018 het volgend advies uit:

I. VOORWERP VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. De Directeur-generaal Gezondheidszorg bij de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (hierna de aanvrager) verzoekt om het advies van de Autoriteit aangaande twee ontwerpen van koninklijk besluit:
 - ontwerp van koninklijk besluit *tot vaststelling van de criteria voor de erkenning van klinisch psychologen, alsmede van stagemeesters en stagediensten*;
 - ontwerp van koninklijk besluit *tot vaststelling van de criteria voor de erkenning van klinisch orthopedagogen, alsmede van stagemeesters en stagediensten*
 (hierna de ontwerpbesluiten).

Context

2. Met de artikelen 68/1 en 68/2 werden in de wet van 10 mei 2015 *betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen* twee nieuwe gezondheidszorgberoepen geïntroduceerd: de klinisch psycholoog en de klinisch orthopedagoog.
3. In uitvoering van voormelde wetsbepalingen hebben de voorgelegde ontwerpbesluiten tot doel om erkenningscriteria vast te stellen voor beide beroepen¹ met inbegrip van criteria voor de professionele stage² alsook om criteria te voorzien voor de erkenning van stagemeesters en stagediensten³. Aangezien de bepalingen in beide ontwerpbesluiten zowel inhoudelijk, als qua indeling en nummering en zelfs tekstueel quasi identiek zijn, worden zij in onderhavig advies samen behandeld.
4. Een aantal bepalingen uit de voorgelegde ontwerpbesluiten hebben betrekking op de verwerking van persoonsgegevens, meer bepaald:
 - 4 door de kandidaat uitgeschreven en door de stagemeester beoordeelde gevalstudies (artikel 5 van de ontwerpbesluiten);
 - een door de kandidaat opgesteld vertrouwelijk verslag met betrekking tot kwalitatieve en kwantitatieve aspecten van de stage met het oog op de evaluatie van de stagemeesters en stagediensten (artikel 7 van de ontwerpbesluiten);
 - (tussentijdse) evaluaties van de kandidaat, gedocumenteerd en ondertekend door zowel de stagemeester als de kandidaat (artikel 25 van de ontwerpbesluiten);

¹ Zie artikel 68/1, §2 en artikel 68/2, §2, van voormelde wet van 10 mei 2015.

² Zie artikel 68/1, §4, vierde lid en artikel 68/2, §4, vierde lid, van voormelde wet van 10 mei 2015.

³ Zie artikel 68/1, §4, zevende lid en artikel 68/2, §4, zevende lid, van voormelde wet van 10 mei 2015.

- de FOD Volksgezondheid houdt een lijst van erkende stagemeesters ter beschikking van de kandidaten (artikel 38 van de ontwerpbesluiten);
 - mededeling door de stagemeester van de met de kandidaat gesloten overeenkomst aan de FOD Volksgezondheid (artikel 39 van de ontwerpbesluiten).
5. De Autoriteit gaat ervan uit dat de 'nuttige gegevens' betreffende de reguliere stagediensten met het oog op erkenning, waarvan sprake in artikel 31 van de ontwerpbesluiten, enkel gegevens betreffende rechtspersonen omvatten en geen persoonsgegevens in de zin van artikel 4.1) AVG. Hierop wordt in onderhavig advies dan ook niet verder in gegaan.

II. ONDERZOEK VAN DE ADVIESAANVRAAG

1. Doeleinde

6. Volgens artikel 5.1.b) AVG is de verwerking van persoonsgegevens enkel toegestaan voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden.
7. Zoals hiervoor reeds aangegeven worden in de ontwerpbesluiten 5 onderscheiden verwerkingen van persoonsgegevens voorzien in het kader van volgende doeleinden:
- Om erkend te kunnen worden als klinisch psycholoog of klinisch orthopedagoog dient de kandidaat bij het einde van zijn stage minstens 4 uitgeschreven en door de stagemeester beoordeelde gevalstudies succesvol hebben afgerond. (zie artikel 5 van de ontwerpbesluiten)
 - Eveneens in het kader van zijn opleiding en erkenning als klinisch psycholoog of klinisch orthopedagoog moet de kandidaat halverwege en op het einde van zijn stage een vertrouwelijk verslag opstellen met betrekking tot de kwalitatieve en kwantitatieve aspecten van zijn stage en dit met het oog op de evaluatie van de stagemeesters en stagediensten. (zie artikel 7 van de ontwerpbesluiten)
 - Een erkend stagemeester is verplicht om er aan de hand van tussentijdse gedocumenteerde evaluaties op toe te zien dat de kandidaat in voldoende mate evolueert en de vooropgestelde eindtermen haalt. (zie artikel 25 van de ontwerpbesluiten).
 - Artikel 38 van de ontwerpbesluiten stipuleert dat de FOD Volksgezondheid een lijst van erkende stagemeesters ter beschikking houdt van de kandidaten.
 - Artikel 39 van de ontwerpbesluiten voorziet in een mededeling door de stagemeester van de met de kandidaat gesloten overeenkomst aan de FOD Volksgezondheid, zonder

dat evenwel wordt gepreciseerd welk concreet doeleinde met deze mededeling wordt beoogd.

8. Met uitzondering van de mededeling van de stageovereenkomst aan de FOD Volksgezondheid, stelt de Autoriteit vast dat de doeleinden van de onderscheiden verwerkingen van persoonsgegevens welbepaald, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigd (cf. infra bij ***Rechtsgrondslag***) zijn.
9. De Autoriteit adviseert bijgevolg om ook het doeleinde van de mededeling van de stageovereenkomst aan de FOD Volksgezondheid in artikel 39 van de ontwerpbesluiten te preciseren.

2. Rechtsgrondslag

10. Elke verwerking van persoonsgegevens moet steunen op een rechtsgrondslag in de zin van artikel 6 AVG. Bovendien is de verwerking van bijzondere categorieën van persoonsgegevens, waaronder gezondheidsgegevens, volgens artikel 9.1 AVG, principieel verboden. Dit verbod is niet van toepassing indien de verwerkingsverantwoordelijke zich kan beroepen op één van de rechtvaardigingsgronden van artikel 9.2 AVG.
11. Gelet op de reglementaire omkadering van voormelde verwerkingen van persoonsgegevens in de voorgelegde ontwerpbesluiten komen de verwerkingen rechtmatig voor in het kader van artikel 6.1.c) AVG en -voor zover de verwerking ook gevoelige persoonsgegevens zoals gezondheidsgegevens beoogt- bovendien in het kader van artikel 9.2.i) AVG.
12. De Autoriteit vestigt in deze context weliswaar de aandacht op artikel 6.3 AVG dat -in samenlezing met artikel 8 EVRM en artikel 22 van de Grondwet-⁴ voorschrijft dat regelgeving die de verwerking van persoonsgegevens omkadert, in principe minstens volgende essentiële elementen van die verwerking zou moet vermelden:
 - het doel van de verwerking (cf. supra);
 - de types of categorieën van te verwerken persoonsgegevens (cf. infra);
 - de betrokkenen;
 - de entiteiten waaraan en doeleinden waarvoor de persoonsgegevens mogen worden verstrekt;
 - opslagperioden (cf. infra);

⁴ Zie DEGRAVE, E., "L'égouvernement et la protection de la vie privée – Légalité, transparence et contrôle", Collection du CRIDS, Larcier, Brussel, 2014, p. 161 e.v. (zie o.m.: EHRM, arrest *Rotaru c. Roumania*, 4 mei 2000); Zie ook enkele arresten van het Grondwettelijk Hof: Arrest nr. 44/2015 van 23 april 2015 (p. 63), Arrest nr. 108/2017 van 5 oktober 2017 (p. 17) en Arrest nr. 29/2018 van 15 maart 2018 (p. 26).

- evenals de aanduiding van de verwerkingsverantwoordelijke (cf. infra).

De artikelen 5, 7, 25, 38 en 39 van de ontwerpbesluiten dienen in voormelde zin te worden gepreciseerd en aangevuld, zoals ook hierna nog verder zal worden toegelicht.

3. Proportionaliteit van de verwerking

13. Artikel 5.1.c), AVG bepaalt dat persoonsgegevens toereikend, terzake dienend en beperkt moeten zijn tot wat noodzakelijk is voor de beoogde doeleinden ('minimale gegevensverwerking').
14. Zoals in randnummer 12 reeds aangehaald, wordt de bepaling van de types of categorieën van persoonsgegevens die per doeleinde zullen worden verwerkt, beschouwd als zijnde één van de essentiële elementen die in principe dienen te worden vastgelegd in de regelgeving die de verwerking van die persoonsgegevens omkadert.
15. Artikel 5, §3 van de ontwerpbesluiten bepaalt enkel dat de door de kandidaat uit te schrijven en door de stagemeeester te beoordelen gevalsstudie de reële praktijkervaring van de kandidaat weerspiegelt. Hoewel men zou kunnen vermoeden dat zulks gepaard zal gaan met een verwerking van gevoelige gezondheidsgegevens van patiënten, preciseren de ontwerpbesluiten terzake niets.
16. Artikel 7 van de ontwerpbesluiten stipuleert dat het door de kandidaat (halverwege en op het einde van de stage) op te stellen vertrouwelijk verslag betrekking moet hebben op de kwalitatieve en kwantitatieve aspecten van zijn stage. Hoewel dit doet vermoeden dat in dit vertrouwelijk verslag persoonsgegevens van de stagemeeester aan bod zullen komen (of zelfs gevoelige gezondheidsgegevens van patiënten als in dit verslag melding wordt gemaakt van specifieke patiëntendossiers, bijvoorbeeld als illustratie van bepaalde beweringen), preciseren de ontwerpbesluiten terzake verder niets.
17. Artikel 25 van de ontwerpbesluiten stelt dat de in tussentijdse evaluaties de stagemeeester de toenemende autonomie van de kandidaat en diens evolutie met het oog op het behalen van de eindtermen moet opnemen. Er wordt aan toegevoegd dat deze evaluaties gedocumenteerd moeten zijn. De Autoriteit is van oordeel dat ook hier enige verdere precisering van de daarbij te verwerken types of categorieën van persoonsgegevens (van de kandidaat maar misschien ook van behandelde patiënten ?) -zowel in de evaluatie zelf als in de toe te voegen documenten- zich opdringt.

18. Artikel 38 van de ontwerpbesluiten bepaalt dat de FOD Volksgezondheid een lijst van erkende stagemeeesters ter beschikking houdt van de kandidaten, zonder dat wordt verduidelijkt welke (types of categorieën van) persoonsgegevens van de stagemeeesters in deze lijst zullen worden opgenomen. Ook aan deze lacune moet worden verholpen.
19. Artikel 39 van de ontwerpbesluiten voorziet in een mededeling aan de FOD Volksgezondheid van de integrale stageovereenkomst (houdende o.a. de wederzijdse verplichtingen en de vergoeding van de kandidaat – artikel 19 van de ontwerpbesluiten), zonder dat het daarmee beoogde doeleinde wordt bepaald of omschreven (cf. supra bij *Doeleinde*, randnummers 8 en 9).
20. Afwezigheid van of onduidelijkheid omtrent, hetzij de te verwerken types of categorieën van persoonsgegevens, hetzij het beoogde doeleinde, laat de Autoriteit niet toe zelfs maar een marginale toetsing door te voeren van het principe van de minimale gegevensverwerking, zoals voorgeschreven door artikel 5.1.c), AVG. De ontwerpbesluiten dienen dan ook in voormelde zin te worden aangevuld en vervolledigd.

4. Bewaartermijn van de gegevens

21. Krachtens artikel 5.1.e) AVG mogen persoonsgegevens niet langer worden bewaard, in een vorm die het mogelijk maakt de betrokkenen te identificeren, dan noodzakelijk voor de verwezenlijking van de doeleinden waarvoor zij worden verwerkt.
22. Zoals in randnummer 12 reeds aangehaald, wordt ook de bepaling van de opslagperioden van persoonsgegevens, beschouwd als zijnde één van de essentiële elementen die in principe dienen te worden vastgelegd in de regelgeving die de verwerking van die persoonsgegevens omkadert.
23. De ontwerpbesluiten voorzien voor geen enkel van de voorgenomen verwerkingen van persoonsgegevens in bewaartermijnen. In het licht van artikel 6.3 AVG, adviseert de Autoriteit om waar mogelijk per verwerkingsdoeleinde in de ontwerpbesluiten alsnog in specifieke bewaartermijnen te voorzien, of minstens in criteria die toelaten de bewaartermijn te bepalen.

5. Verantwoordelijkheid

24. Artikel 4.7 AVG bepaalt dat voor de verwerkingen waarvan de regelgeving het doel en de middelen vastlegt, de verwerkingsverantwoordelijke diegene is die daarin als dusdanig wordt aangewezen.

25. De ontwerpbesluiten bevatten dienaangaande geen specifieke bepalingen. Het is nochtans van belang dat de betrokkenen (kandidaten en stagemeesters) weten tot wie zich te richten met het oog op het uitoefenen en afdwingen van de hen door de AVG toegekende rechten.
26. De Autoriteit beveelt aan om de (respectievelijke) verwerkingsverantwoordelijken expliciet als dusdanig in de ontwerpbesluiten aan te duiden. Het dient voor elke verwerking duidelijk te zijn wie de verwerkingsverantwoordelijke is.
27. Volledigheidshalve -en onverminderd alle andere verplichtingen die de AVG en de wet van 30 juli 2018 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens* opleggen- wijst de Autoriteit op de plicht van elke verwerkingsverantwoordelijke om na te gaan of de aanstelling van een functionaris voor de gegevensbescherming (artikel 37 AVG)⁵ en/of het uitvoeren van een gegevensbeschermingseffectenbeoordeling (artikel 35 AVG)^{6 7} al dan niet noodzakelijk is.

6. Beveiligingsmaatregelen

28. Artikelen 5.1.f), 24.1 en 32 van de AVG vermelden uitdrukkelijk de verplichting voor de verwerkingsverantwoordelijke om gepaste technische en organisatorische maatregelen te treffen die nodig zijn voor de bescherming van de persoonsgegevens. Deze maatregelen moeten een passend beveiligingsniveau verzekeren rekening houdend, enerzijds, met de stand van de techniek ter zake en de kosten voor het toepassen van de maatregelen en, anderzijds, met de aard van de te beveiligen gegevens en de potentiële risico's.

⁵ Voor richtlijnen dienaangaande, zie:

- Info op website van de Autoriteit: <https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/themadossier-functionaris-voor-gegevensbescherming>

- Aanbeveling van de Commissie nr. 04/2017 *betreffende de aanwijzing van een functionaris voor gegevensbescherming in toepassing van de AVG en in het bijzonder de toelaatbaarheid van de cumulatie van deze functie met andere functies waaronder die van veiligheidsconsulent.*

(https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/aanbeveling_04_2017_0.pdf)

- Richtlijnen Groep 29 (WP 243)

(https://www.gegevensbeschermingsautoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/wp243rev01_nl.pdf)

⁶ Voor richtlijnen dienaangaande, zie:

- Info op website Autoriteit: <https://www.gegevensbeschermingsAutoriteit.be/gegevensbeschermingseffectbeoordeling-0>

- Aanbeveling uit eigen beweging van de Commissie nr. 01/2018 van 28 februari 2018 *met betrekking tot de gegevensbeschermingseffectbeoordeling en voorafgaande raadpleging.*

(https://www.gegevensbeschermingsAutoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/aanbeveling_01_2018.pdf)

- Richtlijnen Groep 29 (WP 248)

(https://www.gegevensbeschermingsAutoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/wp248%20rev.01_nl.pdf)

⁷ Een gegevensbeschermingseffectbeoordeling kan overigens ook reeds uitgevoerd worden in het stadium waarin regelgeving wordt voorbereid. Zie in dit verband artikel 35.10 AVG en randnummers 90-91 van de Aanbeveling van de Commissie nr. 01/2018.

29. Artikel 32 AVG wijst in dit verband op een aantal voorbeeldmaatregelen om, waar passend, een op het risico afgestemd beveiligingsniveau te waarborgen:

- de pseudonimisering en versleuteling van persoonsgegevens;
- het vermogen om op permanente basis de vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid en veerkracht van de verwerkingssystemen te garanderen;
- het vermogen om bij een fysiek of technisch incident de beschikbaarheid van en de toegang tot de persoonsgegevens tijdig te herstellen;
- een procedure voor het op gezette tijdstippen testen, beoordelen en evalueren van de doeltreffendheid van de technische en organisatorische maatregelen ter beveiliging van de verwerking.

30. Voor de concrete uitwerking hiervan herinnert de Autoriteit aan de aanbeveling⁸ ter voorkoming van gegevenslekken en aan de referentiemaatregelen⁹ die bij elke verwerking van persoonsgegevens in acht zouden moeten worden genomen.

31. Bijzondere categorieën van persoonsgegevens in de zin van de artikelen 9 AVG, waaronder gezondheidsgegevens, behoeven strengere beveiligingsmaatregelen. De Kaderwet inzake gegevensbescherming¹⁰ geeft aan welke bijkomende veiligheidsmaatregelen zullen moeten voorzien worden:

- de categorieën van personen aanwijzen die de persoonsgegevens kunnen raadplegen, waarbij hun hoedanigheid ten opzichte van de verwerking van de betrokken gegevens nauwkeurig moet worden omschreven;
- de lijst van de aldus aangewezen categorieën van personen ter beschikking houden van de Autoriteit;
- ervoor zorgen dat de aangewezen personen door een wettelijke of statutaire verplichting, of door een evenwaardige contractuele bepaling ertoe gehouden zijn het vertrouwelijke karakter van de betrokken gegevens in acht te nemen.

32. De verwerkingsverantwoordelijken moeten erop toezien dat voormelde veiligheidsmaatregelen te allen tijde worden nageleefd.

⁸ Aanbeveling uit eigen beweging van de Commissie nr. 01/2013 van 21 januari 2013 *betreffende de na te leven veiligheidsmaatregelen ter voorkoming van gegevenslekken.*

(https://www.gegevensbeschermingsAutoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/aanbeveling_01_2013_0.pdf)

⁹ Referentiemaatregelen van de Commissie voor de beveiliging van elke verwerking van persoonsgegevens, Versie 1.0 (https://www.gegevensbeschermingsAutoriteit.be/sites/privacycommission/files/documents/referentiemaatregelen_voor_de_beveiliging_van_elke_verwerking_van_persoonsgegevens_0.pdf)

¹⁰ Zie artikel 9 van het de wet van 30 juli 2018 *betreffende de bescherming van natuurlijke personen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens.*

III. BESLUIT

33. De Autoriteit is van oordeel dat de ontwerpbesluiten in hun huidige vorm onvoldoende waarborgen bieden wat de bescherming van de persoonsgegevens van de betrokkenen betreft, inzonderheid bij gebreke aan opgave van diverse essentiële elementen van de onderscheiden voorgenomen verwerkingen (zoals evenwel vereist krachtens artikelen 6.3 AVG, 8 EVRM en 22 Grondwet), inzonderheid:

- welbepaalde en uitdrukkelijke omschrijving van het doeleinde van de gegevensverwerking (zie randnummers 9, 19 en 20);
- opgave per doeleinde van de te verwerken types of categorieën van persoonsgegevens (zie randnummers 15 t.e.m. 18 en 20);
- precisering van de opslagperiodes van de persoonsgegevens (zie randnummer 23);
- aanduiding als dusdanig van de respectievelijke verwerkingsverantwoordelijken (zie randnummer 26).

OM DEZE REDENEN

Brengt de Autoriteit -gelet op de opmerkingen vermeld in randnummer 33- een ongunstig advies uit aangaande

- het ontwerp van koninklijk besluit *tot vaststelling van de criteria voor de erkenning van klinisch psychologen, alsmede van stagemeeesters en stagediensten*;
- het ontwerp van koninklijk besluit *tot vaststelling van de criteria voor de erkenning van klinisch orthopedagogen, alsmede van stagemeeesters en stagediensten*.

De Wnd. Administrateur,

De Voorzitter,

(get.) An Machtens

(get.) Willem Debeuckelaere